

AZ ERDÉLYI FEJEDELMEK ÉS A LENGYEL TRÓN

KISIAZÉTA SIEDMIOGRODZCY A TRÓN POLSKI

Bocskai István Habsburg-ellenes rendi mozgalma (1604–1606) a kezdetektől kapcsolatot keresett és talált a lengyel udvarban és a nemesség körében. Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (1613–1629) is felmerült a lengyel trón megszerzése, hasonló megfontolásokból, mint Bocskai Istvánban. III. Zsigmonddal viszonya egyébként is ellenséges volt, hiszen a lengyel király II. Ferdinánd sógoraként, saját rendjeinek akarata ellenére támogatta a Habsburg-házat a harmincéves háború cseh szakaszában (1618–1620). Bethlen Gábor arra kényszerült, hogy a Bécs ostromára rendelt csapatait visszavonja, miután a III. Zsigmond által pénzzel támogatott Homonnay Drugeth György lengyel és kozák csapatai vereséget mértek Rákóczi György seregére Homonnán 1619. november 23-án.

Erdély címere
Herb Siedmiogrodu

Lengyel – litván címere
Herb polsko - litewski

Ruch antyhabsburski rozwijający się pod przywództwem Istvána Bocskai (1604-1606) od samego początku szukał kontaktów (i znalazł je) z dworem polskim i szlachtą. Z pobudek podobnych do tych, jakimi kierował się Bocskai, polski tron stał się celem dla innego z książąt Siedmiogrodu, Gábora Bethlena (1613-1629). Jego stosunki z Zygmuntem III i tak były nieprzyjazne, choćby dlatego, że król polski (szwagier Ferdynanda II) wbrew woli magnaterii polskiej popierał Habsburgów w fazie czeskiej (1618-1620) wojny trzydziestoletniej. Gábor Bethlen zmuszony został do wycofania swoich wojsk ściągniętych do szturm na Wiedeń, bowiem wojsko wspierane przez Zygmunta (Polacy i Kozacy) 23 listopada 1619 roku pobilo armię Jerzego Rákócziego pod Homonn.

Bocskai István Stefan Bocskai

I. Rákóczi György (1630–1648) erdélyi fejedelemmel a Janusz Radziwiłł, a lengyel kálvinista főúr 1643-ben vette fel a kapcsolatot. A kapcsolatfelvétel alkalmával az azonos felekezethez tartozó „bibliás órálló” fejedelem valamelyik gyermekének ajánlotta fel a lengyel trónt, ha IV. Ulászló (1632–1648) meghalna. A tervet azonban a lengyel rendek többsége elutasította. Az Erdély trónján apját követő II. Rákóczi György (1648–1660) is a lengyel korona megszerzésére törekedett, vagy a maga, vagy pedig öccse, Zsigmond számára. X. Károly Gusztáv svéd király megtámadta a Lengyel Királyságot 1655-ben. Egyik célja az oroszok nyugati előrenyomulásának megakadályozása, másik pedig a Baltikum feletti egyeduralom (dominium maris Balticae) megteremtése volt.

III. Zsigmond
Zygmunt III Waza

Bethlen Gábor Gabriel Bethlen

II. Rákóczi György Jerzy Rákóczi II

Kontakty z Jerzym Rákó-czim I (1630- 1648) nawiązane zostały za sprawą kalwinisty, magnata Janusza Radziwiłła. Przy okazji tych kontaktów narodził się pomysł, aby po śmierci Władysława IV któryś z synów Rákócziego zasiadł na tronie polskim, ale stany polskie możliwość taką odrzuciły. Po Jerzym Rákóczim I na książęcym tronie Siedmiogrodu zasiadł jego syn, Jerzy II (1648-1660), który również wiązał wielkie nadzieje odnośnie zdobycia (dla siebie bądź dla bratanka, Zygmunta) korony polskiej. W 1655 roku król szwedzki Karol Gustaw najechał na Polskę, aby między innymi zrealizować swój plan niepodzielnego panowania w strefie Bałtyku (dominium maris Balticae).

Károly Gusztáv Varsó alatt, 1656
Karol Gustaw pod Warszawą

X. Károly Gusztáv
Karol Gustaw X

IV Ulászló feleségével és János Kázmérral
Władysław IV z żoną i Janem Kazimierzem

János Kázmér Jan II Kazimierz

Częstochowa ostroma
Szturm Częstochowy

Az 1655. évi svéd támadás idején a Jasna gora-i pálos kolostor a lengyel nemzeti ellenállás szimbólumává vált. A Częstochowa városban, a Warta folyónál a klastromot Nagy Lajos király alapította, majd Opolei Ulászló herceg adományozta a magyar pálosoknak a 293 méter magas hegyet. Nevét is tőlük kapta, akik ezt a Szent Lőrincről elnevezett anyaházuk nevéből kölcsönözték. A Müller tábornok vezette 3000 fős protestáns sereg 1655. november 18-án érkezett a falak alá. A 70 pálos szerzetes a szent hely védelme mellett döntött, 170 katonával, 20 nemessel. A 40 napos ostrom, amelyet a lengyelek vallásos érzelmeik megsértésének tekintettek, sikertelenül végződött, és jelentősen hozzájárult a háború menetének megfordulásához. A lengyelek a győzelmet nem annyira a maroknyi védősereg vagy a falak erejének, hanem a kolostorban őrzött Fekete Madonna oltalmának és közbenjárásának tulajdonították. Hálából János Kázmér lengyel király 1656. április 1-jén a lwówi székesegyházban ünnepélyes fogadalmat keretében felajánlotta országát a Szent Szűznek, és egész birodalma Patrónájává és Királynőjévé választotta őt. Jasna Góra megmenekülése a csúcspontja Henryk Siemkiewicz híres, Özönvíz című történelmi regényének is.

Podczas najazdu szwedzkiego w 1655 roku klasztor Paulinów na Jasnej Górze stał się symbolem oporu narodowego. Trzytysięczna armia protestancka dowodzona przez generała Müllera pod mury klasztoru dotarła 18 listopada 1655 r. 70 zakonników i 170 żołnierzy zdecydowało o obronie świętego miejsca. Szwedzi przez 40 dni szturmowali klasztor, ale bez powodzenia. Naród polski działania te uważał za obrazę ich uczuć religijnych, przyczyniło się to też do odwrócenia dotychczasowego stanu wojny. Polacy zwycięstwo częstochowskie przypisywali nie tyle bohaterskiej garście obrońców, co raczej ochronie Czarnej Madonny i dzieciątka Jezus. Ich cudowny obraz znajduje się właśnie w klasztorze, przywieziony tam przez księcia opolskiego Władysława zaraz po założeniu klasztoru i sprowadzeniu tam węgierskich Paulinów. 1 kwietnia 1656 roku w katedrze lwowskiej król Jan Kazimierz złożył uroczyste śluby w podzięce Najświętszej Dziewicy i cały kraj polecił pod Jej obronę zarazem wybierając Ją na Patronkę i Królową Polski.

Czarna Madonna

Fekete Madonna

János Kázmér fogadalma
Śluby Jana Kazimierza